

Żaneta Gwardzińska-Chowaniec^a

orcid.org/0000-0003-2055-7466

Znaczenie aktu konstytutywnego muzeum dla prowadzenia fakultatywnej działalności gospodarczej

Relevance of the Constitutive Act for a Museum for Conducting Facultative Business Activities

Słowa kluczowe: muzeum, działalność gospodarcza, statut muzeum, akt konstytutywny

Keywords: museum, economic activity, museum statutes, constitutive act

Wprowadzenie

Finansowanie działalności muzeów od dawna stwarza wiele kontrowersji etycznych w środowisku muzealnictwem. Muzea ze swojej natury nie są nastawione na osiągnięcie zysków, koncentrując się na ochronie i upowszechnianiu zgromadzonych zbiorów, co potwierdza ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach [Dz.U. z 2022 r. poz. 385; dalej: „u.o.m.” lub „ustawa o muzeach”]. Zgodnie z przedmiotową ustawą celem działalności muzeów nie jest osiągnięcie zysku, lecz gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym¹. Nie wyklucza to jednak możliwości prowadzenia przez nie fakultatywnej działalności gospodarczej, zgodnej z zakresem działalności statutowej danego muzeum. Sprawia to, że obecnie musimy spojrzeć na zarządzanie muzeum przez pryzmat zarządzania organizacją. Dlatego też muzea powinny wypracowywać dochody, które przeznaczone będą na ich działalność statutową, a zarazem stanowić będą zaplecze finansowe niezbędne dla rozwoju instytucji. Należy również podkreślić za A. Rottermundem [2020, s. 19 i nast.], że w obecnych realiach gospodarczych finansowanie działalności muzeów publicznych wyłącznie z budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego stanowi przyczynę stagnacji muzeów.

Introduction

The funding of museum operations has long posed several ethical controversies in the museum community. Museums, by their very nature, are not for-profit institutions, and instead focus on the protection and dissemination of their accumulated collections, which is confirmed by the Act of November 21, 1996, on museums [Dz.U. 2022, item 385; hereinafter: Act on Museums]. According to the Act in question, the purpose of museums is not to make a profit, but to collect and permanently protect the natural and cultural heritage of humankind of a tangible and intangible nature.¹ However, this does not exclude the possibility for them to conduct optional economic operations in line with the scope of the statutory operation of the museum in question. This makes it imperative that we now look at museum management through the prism of organizational management. Therefore, museums should generate income that will be allocated to their statutory operations and at the same time provide the financial base necessary for the development of museums as institutions. It should also be emphasized, following A. Rottermund [2020, p. 19 et seq.], that in the current economic reality, the financing of public museum operation exclusively from the state budget or the budgets of local government

^a dr, Akademickie Centrum Badań nad Holokaustem i Ludobójstwem UEHS, Wydział Nauk Społecznych Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie

^a Ph.D., Academic Center for Holocaust and Genocide Research UEHS, Faculty of Social Sciences, Academy of Economics and Humanities in Warsaw

Cytowanie / Citation: Gwardzińska-Chowaniec Ż. Relevance of the Constitutive Act for a Museum for Conducting Facultative Business Activities. *Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation* 2023, 75:22–31

Orzymano / Received: 25.05.2023 • **Zaakceptowano / Accepted:** 27.06.2023

doi: 10.48234/WK75RELEVANCE

Praca dopuszczona do druku po recenzjach

Article accepted for publishing after reviews

Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że relacja między ustawowymi obowiązkami muzeów a ich dotychczasową gospodarką finansową wymaga zmian legislacyjnych, niemniej do czasu stworzenia nowej ustawy o muzeach kadra zarządzająca muzeami musi prowadzić gospodarkę finansową instytucji na podstawie i w granicach obowiązujących przepisów prawnych.

Obecnie dostrzegamy relację prawa, ekonomii i ochrony dziedzictwa. Zdaniem W. Szafrąńskiego [2016, s. 293]:

Prawo może być zarówno tarczą dla dziedzictwa kultury, jak i mieczem dla ekonomii w ich wewnętrznym starciu. Jako tarcza dla dziedzictwa ma ograniczyć przenikanie zasad rynkowych do systemu dziedzictwa kultury. Jako miecz dla ekonomii pozwala na dokonywanie zmian, które wynikają z konieczności racjonalizowania wydatków, a które nigdy nie wypłynęłyby od samych instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa.

Schemat ten możemy również przenieść na płaszczyznę zarządzania muzeami, dla sprawnego funkcjonowania i należytego wypełniania swoich funkcji każda instytucja wymaga bowiem przyjęcia dostosowanego do jej potencjału modelu zarządzania [Batko, Kotowski 2010, s. 11]. Nie oznacza to jednak, że należy przyjmować unitarny model zarządczy dla wszystkich muzeów, ponieważ każde z nich jest inne, unikatowe i wobec tego wymaga opracowania indywidualnej strategii zarządczej. Należy także pamiętać, że muzea różnią się między sobą nie tylko zakresem gromadzonych zbiorów, lecz również wysokością dotacji podmiotowych, zasobem kadrowym etc. Co więcej, w swojej różnorodności dążą one do pozyskania gości. Miernikiem tego jest frekwencja – im większa, tym bardziej pożądana. W efekcie można zaryzykować postawienie tezy, że celem działalności muzeów jest osiągnięcie sukcesu mierzonego liczbą gości muzealnych, jednocześnie warto pamiętać, że organizacja, która chce odnieść sukces, musi znać rynek i potrzeby swoich klientów [Matt 2006, s. 157].

Powyższe sprawia, że muzea publiczne należy zatem odróżnić od tzw. muzeów prywatnych. Dyrektorzy muzeów publicznych w celu uatrakcyjnienia oferty muzeów w oparciu o art. 9 u.o.m.², zgodnie z którym muzea mogą prowadzić jako dodatkową działalność gospodarczą w celu finansowania swojej działalności statutowej, podejmują działania mające na celu pozyskanie środków na działalność statutową muzeów spoza dotacyjnych źródeł [Gwardzińska 2020, s. 312]. W przypadku muzeów nieposiadających osobowości prawnej prowadzenie działalności gospodarczej zgodnej z zakresem regulaminowej działalności muzeum jest zazwyczaj bardziej ewidentne, dlatego że muzea prywatne stanowią wyodrębnioną część majątku założyciela³, który zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 1 u.o.m. obowiązany jest zapewnić środki potrzebne do utrzymania i rozwoju muzeum. Dostrzegamy tym samym, że statut i regulamin są kluczowymi dokumentami wewnętrznymi w działalności muzeów, określają bowiem „ramy” działalności instytucji.

bodies is the reason for the stagnation of museums. At the same time, there is no doubt that the relationship between the statutory obligations of museums and their existing fiscal management requires legislative changes. Nevertheless, until a new law on museums is created, the management of museums must carry out the fiscal management of the institution on the basis and within the limits of the existing legal regulations.

Now, we observe a relationship between law, economics, and heritage conservation. According to W. Szafrąński [2016, p. 293]:

Law can be both a shield for cultural heritage and a sword for economics in their internal clash. As a shield for heritage, it is meant to limit the penetration of market principles into the cultural heritage system. As a sword for economics, it allows changes to be made because of the need to rationalize expenditure, which would never come from the heritage institutions themselves.

This scheme can also be transferred to the level of museum management because to function efficiently and fulfill its functions properly, each institution requires the adoption of a management model adapted to its potential [Batko, Kotowski 2010, p. 11]. However, this does not mean that a unitary management model should be adopted for all museums, as each of them is different and unique, and therefore requires the development of an individual management strategy. It should also be borne in mind that museums differ not only in the scope of their collections but also in the amount of their subject subsidies, their staff resources, etc. Moreover, in their diversity, they strive to attract visitors. Attendance is a measure of this—the higher it is, the more desirable is the museum. As a result, one can state that museums aim to achieve success measured by the number of museum visitors, while at the same time, it is worth remembering that an organization that wants to succeed must know its market and the needs of its customers [Matt 2006, p. 157].

The above necessitates a distinction between public and so-called private museums. The directors of public museums, to make the offer of museums more attractive based on Article 9 of the Polish Museum Act,² according to which museums may conduct additional economic activity to finance their statutory operations and take measures to raise funds for the statutory operations of museums from outside subsidized sources [Gwardzińska 2020, p. 312]. In the case of unincorporated museums, the conduct of economic activity in line with the scope of the museum's statutory operations is usually more evident, because private museums are a separate part of the assets of the founder³ who, in accordance with Article 5(4)(1) of the Polish Museum Act, is obliged to provide the funds needed to maintain and develop the museum. We thus recognize that statutes and regulations are the key internal documents in the operation of museums, as they define the framework of the institution's operations.

Statuty i regulaminy muzeów jako „ramowe” dokumenty instytucji

Klasyfikacja muzeów na muzea publiczne oraz muzea nieposiadające osobowości prawnej (tzw. muzea prywatne) znajduje odzwierciedlenie również w aktach wewnętrznych muzeów. Zgodnie z art. 6 ust. 1 i 6 u.o.m. muzea publiczne (tj. muzea państwowe i muzea samorządowe) działają na podstawie statutów nadanych przez ich organizatorów⁴, a muzea prywatne – regulaminów nadanych przez założycieli. Ponadto, rzezzone akty powinny zostać uzgodnione z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Taka konstrukcja prawna związana jest z nadzorem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nad muzeami (art. 8 ust. 1 u.o.m.), realizowanym już na etapie uzgadniania projektu danego aktu wewnętrznego.

Statuty i regulaminy wyznaczają zakres samorządności normodawczej muzeów [Zalasińska 2013, s. 243], opartej na postanowieniach ustawy o muzeach, a także odpowiednio stosowanej ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, o czym stanowi art. 4 u.o.m. Zgodnie z art. 6 ust. 2 u.o.m. akt konstytucyjny muzeum (tj. jego statut lub regulamin) określa w szczególności: nazwę, teren działania i siedzibę muzeum; zakres działania muzeum; rodzaj i zakres gromadzonych zbiorów; organ zarządzający i nadzorujący oraz organy doradcze i sposób ich powoływania; źródła finansowania działalności muzeum; zasady dokonywania zmian w statucie; a także zasady prowadzenia fakultatywnej działalności gospodarczej, jeżeli muzeum zamierza taką działalność prowadzić. Przedmiotowy artykuł stanowi jednocześnie przepis o charakterze *lex specialis* wobec art. 13 ust. 2 u.d.k., wyznaczającego elementy konieczne statutu instytucji kultury.

Zważywszy na zakres przedmiotowy niniejszego opracowania dalsze rozważania zostaną ograniczone do prowadzenia fakultatywnej działalności gospodarczej przez muzea.

Prowadzenie fakultatywnej działalności gospodarczej przez muzea

Przygotowanie projektu statutu (odpowiednio regulaminu) muzeum związane jest z koniecznością określenia kluczowych kierunków działania instytucji, a w szczególności jej misji, celów i zakresu gromadzonych zbiorów, jak również fakultatywnie prowadzonej działalności gospodarczej. Ten ostatni element związany jest z niezbędnością stworzenia wizji instytucji już na etapie jej organizacji, akt konstytucyjny muzeum jest bowiem najważniejszym dokumentem wewnętrznym instytucji, którego nie można utożsamiać z aktem założycielskim⁵. Opracowując jego projekt, należy pamiętać, aby wyraźnie określić zakres prowadzonej jako dodatkowej działalności gospodarczej [wyrok WSA w Gliwicach z 14 marca 2019 r., sygn. akt: IV SA Gl

Statutes and rules of procedure of museums as framework documents of institutions

The classification of museums into public museums and museums without legal personality (so-called private museums) is also reflected in the internal acts of museums. In accordance with Article 6(1) and (6) of the Polish Museum Act, public museums (i.e., state museums and local government museums) operate based on statutes granted by their organizers,⁴ and private museums—bylaws granted by their founders. In addition, the acts in question should be agreed with the minister responsible for culture and national heritage protection. This legal construction is related to the supervision of the Minister of Culture and National Heritage over museums (Article 8(1) of the Polish Museum Act), exercised already at the stage of approving the draft of a given internal act.

The statutes and bylaws determine the scope of the museums' normative self-governance [Zalasińska 2013, p. 243], based on the provisions of the Polish Museum Act and the appropriately applied Polish Cultural Activity Act, as stipulated in Article 4 of the Polish Museum Act. According to Article 6(2) of the Polish Museum Act, the constitutive act of a museum (i.e. its statute or bylaws) specifies, in particular: the name, area of operation and seat of the museum; the scope of the museum's activities; the type and scope of the collections collected; the management and supervisory body and the advisory bodies and the manner of their appointment; the sources of funding for the museum's activities; the rules for amending the statute; and the rules for carrying out optional economic activities, if the museum intends to carry out such activities. At the same time, the article in question is a provision in *lex specialis* in relation to Article 13(2) of the Polish Cultural Activity Act, which sets out the necessary elements of the statute of a cultural institution.

Given the scope of the subject matter of this study, further consideration will be limited to the conduct of optional business activities by museums.

Conducting optional economic activities by museums

The preparation of a draft statute (respectively rules and regulations) of a museum is related to the necessity of defining the key directions of the institution's activity, in particular its mission, goals, and the scope of the collections it collects, as well as its optional economic activity. The latter is related to the necessity of creating a vision of the institution already at the stage of its organization, as a museum's constitutive is its most important internal document as an institution, which cannot be equated with the founding act.⁵ When drafting it, it should be remembered to clearly define the scope of the economic activity to be conducted as an additional operation [Judgment of the Voivodeship Administrative Court (Wojewódzki Sąd Administracyjny) in Gliwice of March 14, 2019, sign.: IV SA Gl 551/18, LEX 2642230].

551/18, LEX 2642230]. Należy jednak pamiętać, że musi być ona zgodna z działalnością statutową (regulaminową) muzeum i w miarę możliwości ją uzupełniać [por. Wyrok NSA z 2 marca 2017 r., sygn. akt: II OSK 2864/16, LEX 2291577], a zatem jej skala nie może dominować nad działalnością muzealną [Barbasiewicz 2021, s. 66]. Musi mieć ono charakter akcesoryjny i odbywać się na zasadach określonych w odrębnych przepisach [Antoniak 2012, s. 87].

Mając powyższe na uwadze, przeprowadzono analizę aktów konstytucyjnych muzeów publicznych, dla których organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁶, w zakresie prowadzonej przez rzezone muzea fakultatywniej działalności gospodarczej.

Tabela 1. Zakres prowadzonej działalności gospodarczej w muzeach państwowych, dla których organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Nazwa usługi	Liczba muzeów świadczących usługę
konserwacja i renowacja dzieł sztuki i rzemiosł artystycznych	13
komercyjne udostępnianie zbiorów	8
działalność edukacyjna	6
sprzedaż pamiątek muzealnych oraz publikacji	18
działalność gastronomiczna	6
usługi szkoleniowe	7
usługi związane z obsługą ruchu turystycznego	18
usługi reklamowe i sponsoringu	13
usługi transportowe	6
usługi reprograficzne i fotograficzne	3
wykonywanie ekspertyz	5
komercyjna organizacja eventów, w tym konferencji	16
odpłatne udostępnianie majątku muzeum (w tym najem i dzierżawa pomieszczeń muzeum)	23
usługi wydawnicze	1
usługi cyfryzacji i digitalizacji	1
przewóz osób jednostkami pływającymi	1
produkcja filmów dokumentalnych	1
usługi świadczone przez muzeum na rzecz podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terytorium muzeum	1
usługi wizerunkowe i informacyjne	1
partnerstwo publiczno-prywatne	1
usługi ekosystemowe	1
odtwórstwo i rekonstrukcja dawnych rzemiosł i umiejętności	1
usługi świadczone na rzecz pomocy społecznej i rozwoju różnych form terapii	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego [zob. Prowadzony na podstawie art. 5b u.o.m. w BIP MKiDN Wykaz Muzeów, <https://bip.mkidn.gov.pl/pages/rejestry-ewidencje-archiwa-wykazy/wykaz-muzeow.php> (dostęp: 1 VI 2023)]

However, it should be borne in mind that it must be in line with and, as far as possible, complement the statutory activity of the museum [Judgment of the Supreme Administrative Court (Naczelny Sąd Administracyjny) of March 2, 2017, sign.: II OSK 2864/16, LEX 2291577], and therefore its scale cannot exceed the museum's baseline operations [Barbasiewicz 2021, p. 66]. It must be of an accessory nature and take place under the rules set out in separate regulations [Antoniak 2012, p. 87].

With the above in mind, an analysis of the constitutive acts of public museums for which the organizer is the Minister of Culture and National Heritage⁶ was carried out regarding the optional economic activities carried out by the museums in question.

Table 1. Scope of economic activity conducted by state museums for which the organizer is the Minister of Culture and National Heritage

Name of service	Number of museums providing the service
conservation and restoration of works of art and artistic craftsmanship	13
commercial access to collections	8
educational activities	6
sale of museum souvenirs and publications	18
catering operations	6
training services	7
tourism-related services	18
advertising and sponsorship services	13
transport services	6
reprographic and photographic services	3
the provision of expertise	5
commercial organization of events, including conferences	16
making the museum's assets available against payment (including renting and leasing museum premises)	23
publishing services	1
digitisation and digitalisation services	1
carriage of passengers by vessels	1
production of documentaries	1
services provided by the museum to economic operators carrying out activities on the museum's territory	1
image and information services	1
public-private partnership	1
ecosystem services	1
reenactment and reconstruction of ancient crafts and skills	1
services provided for social assistance and the development of various forms of therapy	1

Source: Original work based on data from the Ministry of Culture and National Heritage [see List of Museums maintained pursuant to Article 5b of the Act on the BIP of the Ministry of Culture and National Heritage, <https://bip.mkidn.gov.pl/pages/rejestry-ewidencje-archiwa-wykazy/wykaz-muzeow.php> (accessed 1.VI.2023)]

Analiza danych zawartych w tabeli 1 ukazuje wyraźny trend w prowadzeniu przez muzea państwowe dodatkowej działalności gospodarczej koncentrującej się na odpłatnym użyczeniu pomieszczeń muzealnych na podstawie umów najmu lub dzierżawy. Co więcej, muzea koncentrują się na komercyjnej obsłudze ruchu turystycznego, wzbogacając swoją ofertę o sprzedaż pamiątek muzealnych w sklepach muzealnych. Muzea zastrzegają sobie w statutach także prawo komercyjnej organizacji eventów, w tym konferencji, koncertów i innych wydarzeń, jak również dokonywania konserwacji i renowacji dzieł sztuki czy świadczenia usług reklamowych i sponsoringu. Nieliczne muzea odpłatnie udostępniają zbiory m.in. w celach wystawienniczych czy na potrzeby produkcji filmowych. Wiodący trend wpisuje się także odpłatne sporządzanie przez instytucję ekspertyz.

Tym samym można podzielić zasadność tezy, że polskie muzea państwowe koncentrują się przede wszystkim na pełnym wykorzystaniu powierzchni zarządzanych obiektów, przyjmując jednocześnie politykę klientocentryczną, bazującą na bieżących trendach w obsłudze gości muzealnych, dostosowując ofertę handlową muzeów (w tym ofertę pamiątek muzealnych) do aktualnych tendencji marketingowych, wykorzystując do tego wizerunki muzealiów i dzieł sztuki (np. projektując i produkując na potrzeby promocji wystaw czasowych odzież z nadrukami dzieł sztuki, materiały piśmiennicze z obrazami prezentowanymi na danej wystawie).

Muzeum jako przedsiębiorca na gruncie prawnym

Prowadzenie fakultatywnej działalności gospodarczej związane jest z problematyką posiadania przez muzeum statusu przedsiębiorcy. Wprawdzie zgodnie z art. 3 u.d.k. działalność kulturalna nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów, jednak w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy dotyczącymi organizowania i prowadzenia działalności kulturalnej oraz przepisami o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stosuje się przepisy o prowadzeniu działalności gospodarczej.

Zagadnienie to od ponad dekady jest przedmiotem dyskusji przedstawicieli doktryny prawa ochrony dziedzictwa [Drela 2013, *passim*; Ostrowska 2005, s. 71]. Na kanwie wieloletniego dyskursu popartego analizą przepisów prawnych należy stwierdzić, że na gruncie przepisów o charakterze *lex specialis* muzeum może być przedsiębiorcą, nawet jeśli prowadzi tylko jako uboczną w stosunku do działalności kulturalnej działalność gospodarczą.

Podwaliną rozważań dotyczących posiadania przez muzea statusu przedsiębiorcy jest art. 4 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców [Dz.U. z 2023 r. poz. 221, z późn. zm.; dalej: „p.p.” lub „prawo przedsiębiorców”], zgodnie z którym przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą, czyli zorganizowaną działalność zarobkową,

The analysis of the data in Table 1 reveals a clear trend for state museums to carry out additional economic activities focusing on renting museum premises for a fee based on lease or rental agreements. What is more, museums are focusing on commercial tourist services, enriching their offer by selling museum souvenirs in museum shops. Museums also reserve the right in their statutes to commercially organize events, including conferences, concerts, and other events, as well as to carry out the conservation and restoration of works of art or to provide advertising and sponsorship services. Few museums make their collections available for a fee, e.g., for exhibitions or film productions. The institution's production of expert reports against payment is also part of the leading trend.

Thus, it is possible to share the validity of the thesis that Polish state museums focus primarily on the full use of the space of the managed facilities, adopting at the same time a customer-centric policy based on current trends in serving museum visitors, adapting the commercial offer of museums (including the sale of museum souvenirs) to current marketing trends, using images of museums and works of art (e.g., in design and products for the promotion of temporary exhibitions, clothing with prints of works of art, stationery with paintings presented at a given exhibition).

The museum is an entrepreneur on a legal basis

The conduct of optional economic activity is related to the issue of whether the museum has the status of an entrepreneur. Although, according to Article 3 of the Polish Cultural Activity Act, cultural activity does not constitute economic activity within the meaning of separate legislation, to the extent not regulated by the provisions of the Act on the organization and conduct of cultural activity and the provisions on public benefit activity and voluntary work, the provisions on conducting economic activity apply.

This issue has been discussed by representatives of the doctrine of heritage protection law for more than a decade [Drela 2013, *passim*; Ostrowska 2005, p. 71]. Against the backdrop of the long-standing discourse supported by an analysis of the legal provisions, it should be stated that based on the *lex specialis* provisions, a museum may be an entrepreneur, even if it only carries out economic activities as ancillary to cultural activities.

The foundation for the consideration of museums' entrepreneurial status is Article 4 of the Act of March 6, 2018, Entrepreneurs' Law [Official Journal of Laws of the Republic of Poland of 2023, item 221, as amended; hereinafter: Entrepreneurs' Law], according to which an entrepreneur is a natural person, a legal person or an organizational unit that is not a legal person, to which a separate act grants legal capacity, performing business activity, i.e., organized profit-making activity, performed on its own behalf and in a continuous manner. Such a legal construction means that private museums

wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły. Taka konstrukcja prawna sprawia, że muzea prywatne należy uznać za przedsiębiorców w rozumieniu prawa przedsiębiorców, gdyż jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi są przedsiębiorcami, o ile spełniają przesłanki prowadzenia działalności gospodarczej. Co więcej, należy podkreślić, że zgodnie z art. 17 ust. 1 p.p. założyciel muzeum nieposiadającego osobowości prawnej może rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w dniu złożenia wniosku o wpis do CEDIG albo po dokonaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS [Gwardzińska 2019, s. 97–116]. W efekcie na podstawie rejestrów publicznych można określić liczbę muzeów prywatnych prowadzących działalność gospodarczą.

W przypadku muzeów publicznych status przedsiębiorcy został uzależniony od przepisów szczególnych. Należy tutaj wskazać zwłaszcza ustawę z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji [Dz.U. z 2022 r. poz. 1233], ustawę z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów [Dz.U. z 2021 r. poz. 275, z późn. zm.], ustawę z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej [Dz.U. z 2022 r. poz. 902] w zakresie tajemnicy przedsiębiorcy, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych [Dz.U. z 2020 r. poz. 2211 oraz z 2022 r. poz. 2185] czy też przepisy prawa podatkowego.

Mając na uwadze powyższe, należy pamiętać, że regulując stosunki społeczno-gospodarcze, ustawodawca niekiedy posługuje się środkami techniki prawnej, zwanymi fikcją prawną. Jest to swego rodzaju „kłamstwo prawa”, polegające na uznaniu sprzeczności z rzeczywistością w celu wywołania jakiegoś skutku prawa [Uruszczak 2020, s. 25–35]. Taki zabieg legislacyjny został użyty również na gruncie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej w zakresie relacji między działalnością kulturalną a działalnością gospodarczą. Niemniej należy pamiętać, że o ile na gruncie prawnym co do zasady muzeum nie jest przedsiębiorcą, o tyle na gruncie ekonomii i nauk o zarządzaniu już tak. Wynika to z faktu, że współczesne muzea mogą stanowić alternatywną formę prowadzenia biznesu, lokacji środków pieniężnych, a także pozyskiwania dochodów [Gwardzińska 2020, s. 100].

Podsumowanie

Podsumowując całość dotychczasowych rozważań, należy stwierdzić, że muzea są organizacjami działającymi na rynku usług kulturalnych. O ich statusie decyduje nie tylko forma organizacyjna, lecz również realizowana przez poszczególnych dyrektorów muzeów polityka zarządcza, poparta tzw. „programem działania dyrektora”, stanowiącym załącznik do umowy z dyrektorem⁷. Każdy dyrektor przyjmuje inną strategię zarządzania, lecz niezależnie od przyjętego modelu każda z instytucji nastawiona jest na rozwój. Nie będzie on możliwy bez odpowiednich środków finansowych. Instytucje państwowe mogą w tym zakresie liczyć na pozyskanie

should be considered entrepreneurs within the meaning of the Entrepreneurs' Law, as organizational entities that are not legal persons are entrepreneurs if they fulfill the prerequisites of conducting economic activity. Moreover, it should be emphasized that pursuant to Article 17(1) of the Entrepreneurs' Law, the founder of a non-corporate museum may start conducting business activity on the date of filing an application for entry in the Central Registry and Information about Business Activities (CEDIG) or after entry in the Register of Entrepreneurs of the National Court Register [Gwardzińska 2019, pp. 97–116]. As a result, in the light of public registers, it is possible to determine the number of private museums that conduct business operations.

In the case of public museums, the status of an entrepreneur has been made dependent on specific legislation. In particular, the Act of April 16, 1993, on Combating Unfair Competition [Official Journal of Laws of the Republic of Poland of 2022, item 1233], the Act of February 16, 2007, on Competition and Consumer Protection [Dz.U. 2021, item 275, as amended], the Act of September 6, 2001, on access to public information [Dz.U. 2022, item 902] with respect to business secrecy, the Act of August 29, 1997, on hotel services and services of tour guides and tour operators [Dz.U. 2020, item 2211 and of 2022, item 2185] or the provisions of tax law.

With the above in mind, it should be borne in mind that in regulating socio-economic relations, the legislator sometimes uses means of legal techniques known as legal fiction. This is a kind of “lie of the law,” consisting of acknowledging a contradiction with reality to produce some effect of the law [Uruszczak 2020, pp. 25–35]. Such a legislative procedure has also been used on the grounds of the Act on Organizing and Conducting Cultural Activity with regards to the relationship between cultural and economic activity. However, it should be borne in mind that while in legal terms, as a rule, a museum is not, strictly speaking, a business, it is one in economic and management science terms. This is because contemporary museums can be an alternative form of doing business, investing funds, and generating income [Gwardzińska 2020, p. 100].

Conclusions

In summary of this discussion, it should be stated that museums are organizations that operate in the cultural services market. Their status is determined not only by their organizational form but also by the management policy implemented by individual museum directors, supported by the so-called “director’s action program,” which is an annex to the director’s contract.⁷ Each director adopts a different management strategy, but regardless of the model adopted, each institution is geared toward development. This is not possible without adequate financial resources

ewentualnych dodatkowych środków publicznych poprzez dotacje celowe lub zwiększenie dotacji podmiotowej. Instytucje samorządowe są w gorszej sytuacji, ponieważ jednostki samorządu terytorialnego często nie traktują kultury jako priorytet, co sprawia, że instytucje te są gorzej dotowane od instytucji państwowych.

Niekiedy organizatorzy w celu poprawy kondycji finansowej muzeów rozpoczynają starania o „współprowadzenie” danego muzeum samorządowego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, lecz małe samorządowe muzea często nie mają takiej możliwości lub brak jest woli politycznej jego organizatora (jednostki samorządu terytorialnego). W efekcie zarządzający muzeami dyrektorzy obowiązani są poszukiwać alternatywnych źródeł finansowania działalności statutowej muzeów, m.in. poprzez prowadzenie fakultatywnej działalności gospodarczej. Wówczas zmuszeni są oni do biznesowego podejścia do zarządzania instytucją.

Założyciele muzeów prywatnych pozbawieni są możliwości dostępu do dotacji ze środków publicznych w sposób inny niż poprzez tzw. programy dotacyjne. Tym samym od momentu utworzenia muzeum całość ciężaru finansowego związanego z działalnością instytucji należy do obowiązków założyciela muzeum prywatnego. Sprawia to, że wiele muzeów prywatnych prowadzi jednocześnie działalność gospodarczą, a muzea są równocześnie na gruncie prawnym przedsiębiorstwami lub fundacjami. W obecnym stanie prawnym nazwa muzeum nie jest zastrzeżona, zatem takie rozwiązanie jest dopuszczalne. Czy tworzona przez resort kultury nowa ustawa o muzeach będzie czynić zadość realiom nowoczesnego muzealnictwa? To pytanie pozostaje obecnie bez odpowiedzi.

Konkludując, należy stwierdzić, że od ponad dwóch dekad obserwujemy stopniową ewolucję podejścia do zarządzania muzeami – od instytucji publicznych do kreatywnych menagerów kultury. Związane jest to z nieodzowną zmianą pokoleniową oraz rozwojem modelu zarządzania dziedzictwem i sprawia, że muzea przestają być wolontariuszami i zaczynają coraz aktywniej przejawiać podejście biznesowe na rynku usług kulturalnych.

es. State institutions can, in this respect, count on obtaining possible additional public funds through targeted grants or an increase in the subject grant. Local government institutions are at a disadvantage, as local government bodies often do not treat culture as a priority, which makes these institutions less subsidized than state institutions.

Sometimes, to improve the financial condition of museums, the organizers initiate efforts to have a given local government museum “co-managed” by the Minister of Culture and National Heritage, but small local government museums often do not have such an opportunity or their organizer (a local government body) lacks the political will to do so. As a result, museum managers are forced to look for alternative sources of funding for the museums’ statutory operations, including by conducting optional business activities. They are then forced to take a business approach to managing the institution.

Founders of private museums are deprived of the possibility to access subsidies from public funds other than through so-called subsidy programs. Thus, from the moment a private museum is established, the entire financial burden of the institution’s operation is the responsibility of its founder. This results in many private museums simultaneously conducting economic activity, and museums are at the same time, on legal grounds, companies, or foundations. As the law currently stands, the use of the term ‘museum’ is not restricted, so this solution is acceptable. Will the new museum law currently drafted by the Ministry of Culture and National Heritage meet the realities of modern museology? This question currently remains unanswered.

In conclusion, it is important to state that for more than two decades we have seen a gradual evolution of the approach to museum management—from public institutions to creative cultural managers. This is linked to an inevitable generational change and the development of the heritage management model and has resulted in museums ceasing to be volunteers and beginning to take an increasingly active business approach in the cultural services market.

Bibliografia / References

Opracowania / Secondary sources

- Antoniak Patrycja, *Ustawa o muzeach. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Barbasiewicz Adam, *Ustawa o muzeach. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Batko Roman, Kotowski Robert, *Nowoczesne muzeum. Dziedzictwo i współczesność*, Kielce 2010.
- Drela Monika, *Działalność gospodarcza instytucji kultury*,

[w:] *Kultura w praktyce. Zagadnienia prawne*, t. 2: *Wokół problematyki prawnej zabytków i rynku sztuki*, red. Alicja Jagielska-Burduk, Wojciech Szafranski, Poznań 2013, s. 167–177.

Fisher Iwona, Krywan Tomasz, Kunikowski Michał, Liżewski Sławomir, Mędrala Małgorzata, Mituś Ambroży, Ostapowicz Ewa, Pawlik Kazimierz, Perłakowska Ewa, Rotkiewicz Marek, Słupski Jakub,

- Szocik Krzysztof, Tyrakowski Sebastian, Wojciechowska Karolina M., *Vademecum dyrektora instytucji kultury*, Warszawa 2021.
- Gwardzińska Żaneta, *Sposoby prawne zakończenia działalności muzeum*, „Santander Art and Culture Law Review” 2019, nr 5 (1), s. 97–116.
- Gwardzińska Żaneta, *Wyzwania współczesnego muzealnictwa wobec ochrony prawnej e-dziedzictwa*, [w:] *Wokół dziedzictwa. Historycy sztuki, muzealnicy i konserwatorzy w 40. rocznicę śmierci prof. Jerzego Remera*, red. Mateusz Pszczołkowski, Marcin Zdanowski, Karolina Zimna-Kawecka, Toruń 2020, s. 305–316.
- Matt Gerald, *Muzeum jako przedsiębiorstwo. Łatwo i przystępnie o zarządzaniu instytucją kultury*, Warszawa 2006.
- Ostrowska Dorota, *Prowadzenie i organizowanie działalności kulturalnej*, [w:] Joanna Hołda, Zbigniew Hołda, Dorota Ostrowska, *Prawne podstawy działalności kulturalnej*, Kraków 2005.
- Rottermund Andrzej, *Finansowanie muzealnictwa w Polsce po 1989 roku – historia poszukiwania rozwiązań*, [w:] *Ekonomia muzeum*, red. Dorota Folga-Januszczyńska, Bartłomiej Gutowski, Warszawa 2020, s. 19–26.
- Szafrański Wojciech, *Dziedzictwo kultury – ekonomia – prawo*, [w:] *Mechanizmy prawne zarządzania dziedzictwem kultury*, red. nauk. Alicja Jagielska-Burduk, Gdańsk–Warszawa 2016, s. 285–320.
- Uruszczak Waław, *Prawo a prawda, czyli o fikcjach prawnych uwagi historyka prawa*, „Z Dziejów Prawa” 2020, t. 13 (21), s. 25–35.
- Zalasińska Katarzyna, *Muzea publiczne. Studium administracyjnoprawne*, Warszawa 2013.
- Akty prawne / Legal acts**
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 194).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233).
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 2022 r. poz. 385).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2211 oraz z 2022 r. poz. 2185).
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902).
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 275, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2023 r. poz. 221, z późn. zm.).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2013 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej MANGGHA (Dz.Urz. MKiDN poz. 40).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2013 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i nadania statutu Muzeum Historii Polski w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 42).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 13 lutego 2014 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Poznaniu (Dz.Urz. MKiDN poz. 5).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu (Dz.Urz. MKiDN poz. 8).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (Dz.Urz. MKiDN poz. 12).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce (Dz.Urz. MKiDN poz. 15).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Krakowie (Dz.Urz. MKiDN poz. 55).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Zamkowemu w Malborku (Dz.Urz. MKiDN poz. 89).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 92).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Lublinie (Dz.Urz. MKiDN poz. 34).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Getta Warszawskiego (Dz.Urz. MKiDN poz. 17).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Stutthof w Sztutowie. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1939–1945) (Dz.Urz. MKiDN poz. 22).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 38).
- Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Muzeum na Majdanku (Dz.Urz. MKiDN poz. 44).
- Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Żołnierzy Wyklętych (Dz.Urz. MKiDNiS poz. 8).
- Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (Dz.Urz. MKiDNiS poz. 44).

Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Muzeum Morskiemu w Gdańsku (Dz.Urz. MKDNiS poz. 65).
Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu we Wrocławiu (Dz.Urz. MKiDN poz. 5).

Orzecznictwo / Case law

Wyrok WSA w Gliwicach z 14 marca 2019 r., sygn. akt: IV SA/GI 551/18, LEX 2642230.
Wyrok WSA w Szczecinie z 7 lipca 2011 r., sygn. akt: II SA/Sz 523/11, LEX 1259470.
Wyrok NSA z 2 marca 2017 r., sygn. akt: II OSK 2864/16, LEX 2291577.

¹ Zob. art. 1 u.o.m.: „Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiąganie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów”.

² Zob. art. 9 u.o.m.: „określonej w art. 2”.

³ Muzea nieposiadające osobowości prawnej, zwane też muzeami prywatnymi, mogą być tworzone przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (art. 5 ust. 1 u.o.m.). Podmioty te zwane są w praktyce założycielami muzeów.

⁴ Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 194; dalej: „u.d.k.” lub „ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej”) ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz jednostki samorządu terytorialnego, tworzący instytucje kultury zwani są organizatorami. Tym samym podmioty tworzące muzea publiczne (państwowe lub samorządowe) również zwane są organizatorami, dlatego że zgodnie z art. 2 u.d.k. formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności muzea.

⁵ Zgodnie z art. 11 ust. 1 u.d.k. organizator wydaje akt o utworzeniu instytucji kultury, w którym określa jej przedmiot działania, nazwę i siedzibę, a także określa, czy dana instytucja kultury jest instytucją artystyczną. Tym samym należy stwierdzić, że statut nie jest aktem założycielskim. Będzie nim np. zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie utworzenia państwowej instytucji kultury - Muzeum Narodowego w Lublinie (Dz.Urz. MKiDN z 2020 r. poz. 33). Tak np. Fisher *et al.* 2021, s. 13; por. Wyrok WSA w Szczecinie z 7 lipca 2011 r., sygn. akt: II SA/Sz 523/11, LEX 1259470.

⁶ Analizie poddane zostały: zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do których załącznikami są statuty muzeów publicznych, tj. Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu we Wrocławiu (Dz.Urz. MKiDN poz. 5), Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Żołnierzy Wyklętych (Dz.Urz. MKDNiS poz. 8), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (Dz.Urz. MKiDN poz. 12), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Getta Warszawskiego (Dz.Urz. MKiDN

poz. 17), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2013 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia i nadania statutu Muzeum Historii Polski w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 42), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 92), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Krakowie (Dz.Urz. MKiDN poz. 55), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Lublinie (Dz.Urz. MKiDN poz. 34), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 13 lutego 2014 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Poznaniu (Dz.Urz. MKiDN poz. 5), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Narodowemu w Warszawie (Dz.Urz. MKiDN poz. 38), Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 28 maja 2021 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (Dz.Urz. MKDNiS poz. 44), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Muzeum na Majdanku (Dz.Urz. MKiDN poz. 44), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Zamkowemu w Malborku (Dz.Urz. MKiDN poz. 89), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 października 2013 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej MANGGHA (Dz.Urz. MKiDN poz. 40), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce (Dz.Urz. MKiDN poz. 15), Zarządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Muzeum Morskiemu w Gdańsku (Dz.Urz. MKDNiS poz. 65), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu (Dz.Urz. MKiDN poz. 8), zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 lipca 2013 r. w sprawie nadania statutu Zamkowi Królewskiemu na Wawelu – Państwowym Zbiorowi Sztuki (Dz.Urz. MKiDN poz. 27 oraz z 2019 r. poz. 10), Zarządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie nadania statutu Muzeum Stutthof w Sztutowie. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1939–1945) (Dz.Urz. MKiDN poz. 22).

⁷ Zob. art. 15 ust. 5 i 5a u.d.k.

Streszczenie

Prowadzenie fakultatywnej działalności gospodarczej przez muzea *ab ovo* jest globalnie nierozstrzygniętym problemem etyczno-prawnym muzealników. System finansowania działalności muzeów przez ich organizatorów sprawia, że dyrektorzy muzeów zobowiązani są do poszukiwania zdywersyfikowanych źródeł dochodów zarządzanych przez nich instytucji. Obecnie dotacje podmiotowe przyznawane muzeom publicznym przez ich organizatorów nie zaspokajają w wielu przypadkach nawet podstawowych potrzeb finansowych instytucji, co sprawiło, że muzea stały się aktywnym uczestnikiem rynku, czyli przedsiębiorcami sektora kreatywnego. Muzea stają przed dylematem określenia ram fakultatywnie prowadzonej działalności gospodarczej, z której zyski przeznaczane są na ich działalność statutową. W niniejszym artykule poczynione zostały rozważania dotyczące znaczenia aktu konstytutywnego muzeum dla prowadzenia przez nie działalności gospodarczej.

Abstract

The conduct of optional economic activities by museums *ab ovo* is a globally unsolved ethical and legal problem for museum professionals. The system of financing the operation of museums by their organizers makes it mandatory for museum directors to seek diversified sources of income for the institutions they manage. Currently, the subjective subsidies granted to public museums by their organizers do not, in many cases, satisfy even the basic financial needs of the institutions, which has led museums to become active participants in the market, i.e., entrepreneurs in the creative sector. Museums are faced with the dilemma of defining a framework of optional economic activity, the profits from which are allocated to their statutory operations. This paper discusses the relevance of the constitutive act of a museum in relation to its business activity.